

11. Харазишвили Ю. Оценка эффективности социально-экономического развития регионов Украины / Ю. Харазишвили // Экономика Украины. – 2007. – № 9. – С. 55–62.
12. Климахина О. Методика оценки экономического потенциала региона / О. Климахина // Экономика Украины. – 2005. – № 8. – С. 38–42.
13. Гутман Г. В. Управление региональной экономикой / Г. В. Гутман, А. А. Мироедов, С. В. Федин; под ред. Г. В. Гутмана. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 176 с.
14. Коваленко Е. Г. Региональная экономика и управление: [учеб. пособ. для студ., аспирант., преподав. экон. вузов] / Е. Г. Коваленко – СПб.: Питер, 2005. – 288 с.
15. Василенко В. Н. Архитектура регионального экономического пространства: [монография] / Валерий Николаевич Василенко. – Донецк: НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований, ООО «Юго-Восток, Лтд.», 2006. – 311 с.
16. Региональное воспроизводство в системе социалистических производственных отношений / [В. Я. Феодоритов, Т. Г. Бродская, О. Ф. Тимошенко и др.]; под ред. В. Я. Феодоритова, Т. Г. Бродской. – Ленинград: Изд-во Ленинградского ун-та, 1984. – 191 с.
17. Водянов А. Производственные мощности российской промышленности в контексте задач экономического роста / А. Водянов, О. Гаврилова, Т. Маршова // Российский экономический журнал. – 2006. – № 2. – С. 3–22.
18. Лукашин Ю. Факторы инвестиционной привлекательности регионов России / Ю. Лукашин, Л. Рахлина // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 3. – С. 87–94.
19. Калюжнова Н. Я. Конкурентоспособность регионов в условиях глобализации: [монография] / Н. Я. Калюжнова. – М.: ТЕИС, 2003. – 526 с.
20. Лавровский Б. Измерение региональной асимметрии на примере России / Б. Лавровский // Вопросы экономики. – 1999. – № 3. – С. 42–52.

*В.І. ПИЛА,
д.е.н., професор, головний науковий співробітник НДЕІ,
О.С. ЧМИР,
д.е.н., професор, заступник директора з наукової роботи НДЕІ*

Щодо перспектив відновлення діяльності в Україні територій зі спеціальним режимом економічної діяльності

Стаття присвячена теоретичним і практичним питанням відновлення та стимулювання діяльності в Україні спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.

Статья посвящена теоретическим и практическим вопросам возрождения и стимулирования деятельности в Украине специальных экономических зон и территорий приоритетного развития.

The article is devoted to theoretical and practical questions of restoration and stimulation of activity in Ukraine of special economic zones and territories of priority development.

Постановка проблеми. Спеціальні режими економічної діяльності використовуються багатьма країнами, – як тими, що мають високий рівень розвитку, так і тими, що розвиваються. Долучилась до цього досвіду і Україна, яка починаючи з 1992 р. послідовно формувала належне нормативно-правове середовище, а з

1995 р. по 2004 створила національну мережу спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР). Під час їх функціонування було реалізовано біля 600 інвестиційних проектів, залучено майже 5 млрд дол. США інвестицій, створено нових та збережено існуючих 216 тис. робочих місць. У 2005 р. відбулось скасування пільг спеціального режиму СЕЗ і ТПР, що загальмувало ро-

звиток цих утворень та призвело до суттєвих економічних втрат. У статті оцінюється доцільність повноцінного відновлення діяльності зон і територій пріоритетного розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема створення та діяльності територій зі спеціальним режимом економічної діяльності та їх впливу на економіку регіонів розміщення і країни в цілому, висвітлена у зарубіжній та вітчизняній літературі досить широко. Але системне вивчення діяльності вітчизняних СЕЗ і ТПР у період дії спецрежиму (1995–2004 рр.) та після його скасування (2005–2011 рр.) у науковій літературі відсутнє. Разом із тим, періодично постає питання відновлення функціонування вітчизняної мережі СЕЗ і ТПР у форматі 2004 року або у оновленому форматі з урахуванням змін, що відбулись в економіці України. Виходячи з викладеного, у Науково-дослідному економічному інституті Мінекономрозвитку України у 2011 р. було проведено комплексне дослідження діяльності територій зі спеціальним режимом [1], основні положення якого будуть представлені у даній статті.

Метою статті є опрацювання обґрунтованих пропозицій щодо відновлення в Україні діяльності спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.

Викладення основного матеріалу. Президент України та уряд чітко орієнтують суспільство на досягнення суттєвих зрушень у розвитку продуктивних сил країни та підвищення

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

рівня життя населення. Це знайшло відображення у Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [2], Щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Модернізація України – наш стратегічний вибір» [3], «Державній програмі розвитку внутрішнього виробництва» [4] «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [5], «Основних напрямках бюджетної політики на 2012–2014 роки» [6], Законі України «Про інвестиційну діяльність» [7]. У цьому контексті періодично постає питання про перспективи відновлення в Україні діяльності СЕЗ і ТПР.

Як уже згадувалось, дієвість спеціальних режимів економічної діяльності при відновленні депресивних територій і галузей та наданні додаткового імпульсу регіональним точкам економічного зростання, доведена світовою практикою.

В Україні впродовж 1996–2000 рр. було створено 11 вільних економічних зон та а у 9 регіонах запроваджено спеціальний режим інвестиційної діяльності. За час їх функціонування з 1996 р. до 2005 р. в Україні спостерігалось зростання припливу інвестицій, активізація виробничої діяльності, збільшення зайнятості та доходів населення. До СЕЗ і ТПР було залучено майже 4,9 млрд дол. США інвестицій, з яких 1,06 млрд дол. – кошти іноземних інвесторів. Вони були спрямовані на введення в експлуатацію нових підприємств, запровадження новітніх технологій, модернізацію обладнання і устаткування на діючих. Це у свою чергу, призвело до збільшення обсягів реалізації продукції. Виробництво у СЕЗ і ТПР зростало високими темпами, поступово підвищуючи свій вплив на економіку регіонів їх розташування. Зокрема, якщо у 2000 р. питома вага реалізації продукції суб'єктами СЕЗ і ТПР у загальному обсязі промислової продукції регіонів складала 3,1% то у 2004 р. – 11,2%.

Високою була зовнішньоекономічна активність підприємств СЕЗ і ТПР: торгівельний баланс збільшувався щорічно в середньому удвічі, причому середньорічні темпи приросту експорту за цей період (226,8%) перевищували аналогічні показники імпорту (182%). Починаючи з 2001 р. сальдо експортно-імпорتنних операцій було позитивним.

У період з 2000 р. по 2004 р. було введено в дію біля 174 тис. робочих місць, з них 63 тис. новостворених та близько 111 тис. збережених. Всього за час існування СЕЗ і ТПР суб'єктами підприємницької діяльності було введено в дію 216,3 тис. робочих місць (новостворені 88,4 тис., збережені – 127,9 тис.). При цьому середньомісячна заробітна плата у СЕЗ і ТПР перевищувала відповідний показник по Україні на 48%. Постійно нарощувались надходження до бюджетів та державних цільових фондів (136%), основними джерелами якими були: податок на додану вартість (46,4%), податок з доходу фізичних осіб (25,2%), податок на прибуток підприємств (17,4%).

Скасування пільгових режимів в СЕЗ і ТПР призвело до затухання інвестиційної активності, згортання виробничої діяльності, падіння «заморожування» показників зайнятості і

доходів населення і поступово звело нанівець усі позитивні результати функціонування територій зі спеціальним режимом економічної діяльності.

Ініціативи щодо відновлення вітчизняної системи СЕЗ і ТПР, які періодично виникають у середовищі політиків, представників центральних органів виконавчої влади та місцевих управлінців і бізнесменів, досі не отримали дієвої підтримки. Разом із тим, у вітчизняних стратегічних і програмних документах задекларовані конкретні заходи, спрямовані на забезпечення функціонування територій зі спецрежимом. Зокрема, йдеться про ініціативи відродження спеціального режиму в Одеській, Хмельницькій, Сумській, Чернігівській областях, Автономній Республіці Крим, м. Харкові, тощо [8–14].

Для того, щоб зважено підійти до оцінювання перспектив розвитку в Україні СЕЗ і ТПР, ми провели аналіз вітчизняних стратегічних і програмних документів, що визначають загальні перспективи економічного і соціального розвитку України та зосередивши увагу на тому, яке відводиться у них спеціальним інструментом сприяння інвестиційній, виробничій та зовнішньоторговельній діяльності (особливі режими, вільні зони, території пріоритетного розвитку тощо). Крім того ми з'ясували, чи передбачається активне застосування СЕЗ і ТПР у зарубіжній господарській практиці. Такий підхід, на нашу думку, дозволяє сформувати комплексне бачення ситуації та робити аргументовані висновки стосовно доцільності відновлення діяльності вітчизняних спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку.

Зокрема, нами було вивчено 22 стратегічних, програмних документи та нормативно-правових акти України. Їх аналіз дозволяє констатувати, що інструменти стимулювання економічного розвитку передбачається й у подальшому використовувати у вітчизняній господарській практиці на середньо- і довгострокову перспективу.

Зокрема, йде мова про:

- необхідність формування спеціального режиму для стимулювання виробництва (в першу чергу – високотехнологічного), а також розширення вітчизняного експорту, залучення інвестицій та регіонального розвитку [3, 4, 7, 15, 16];
- удосконалення нормативно-правового регулювання спеціальних режимів, у т.ч. СЕЗ і ТПР [17, 18];
- формування оновлених механізмів запровадження спецрежимів [3, 17, 18];
- перспективи відродження СЕЗ і ТПР [2, 5, 8–14];
- організацію ефективного моніторингу та дієвого регулювання діяльності СЕЗ і ТПР [3, 17].

Слід також зазначити, що ретельне вивчення політики країн-сусідів (Російської Федерації, Республіки Казахстан та Республіки Білорусь) у відношенні особливих територіально-господарських утворень засвідчує, що цьому інструменту стимулювання підприємницької діяльності надається важливе значення як у поточному часі, так і в середньо- і довгостроковій перспективі.

Російська Федерація ставить перед собою у довгостроковому періоді розвитку амбіційні цілі: забезпечення високого рівня добробуту населення, утвердження геополітичної ролі країни як одного з глобальних лідерів, що визначають світову політичну атмосферу. Для цього необхідне переведення економіки на інноваційну соціально орієнтовану модель розвитку [19, с.5]. Як зазначається в урядових документах, розвиток територіальних інноваційних кластерів, т.ч. на базі техніко-впроваджувальних ОЕЗ, наукоградів, територій базування технопарків, дозволить активізувати використання існуючого науково-технічного потенціалу. В якості пілотних проектів розвитку дискретних кластерів передбачається підтримувати проекти розвитку тих з них, що формуються на базі промислово-виробничих зон і промислових парків [20, с.15].

Збалансований розвиток федеральної і регіональної складових інноваційної системи буде, як очікується, забезпечуватись завдяки підвищенню ефективності використання діючих інститутів – техніко-впроваджувальних особливих економічних зон і технопарків, розширенням підтримки інноваційних кластерів у рамках співфінансування з федерального бюджету регіональних програм для малого бізнесу. Розвиток інноваційної інфраструктури, включаючи техніко-впроваджувальні зони, бізнес-інкубатори, технопарки, центри колективного використання обладнання забезпечить доступність для інноваційних компаній.

Розвиток Республіки Білорусь у перспективному періоді значною мірою залежатиме від створення нових й ефективного функціонування діючих спеціальних економічних зон [21, 22]. Удосконалення їх діяльності передбачається здійснювати з врахуванням пріоритетів структурно-інвестиційної політики, створення полюсів прискореного зростання шляхом залучення іноземних інвестицій, стимулювання розвитку експорту та імпортозаміщуючих виробництв, впровадження сучасних технологій і нових методів господарювання. Створення і функціонування СЕЗ пов'язується з лібералізацією та активізацією зовнішньоекономічної діяльності, забезпеченням сприятливих умов для економічного розвитку регіонів країни, створенням нових робочих місць, прискоренням науково-технічного прогресу. Стратегія розвитку кожної СЕЗ спрямована на підвищення ролі і значущості в господарському житті регіонів та країни в цілому. Для цього до 2020 р. передбачається у середньому в 2,5–3 рази підвищити питому вагу СЕЗ у загальному обсязі виробництва й експорту продукції, що вимагає створення виробничої інфраструктури, прийнятної для реалізації середніх і крупних інвестиційних проектів, заснованих на сучасних наукоємних технологіях.

Для успішного функціонування СЕЗ передбачається визначити правовий статус адміністрацій вільних економічних зон, запровадити спрощений порядок включення продукції (робіт, послуг) резидентів СЕЗ в державну і регіональні програми імпортозаміщення, а також порядок зміни та узгодження нормативно-законодавчих актів, що діють в СЕЗ, – із загальнодержавними. Намічено розробити спрощений

порядок відчуження виробничих будівель, потужностей і об'єктів незавершеного будівництва суб'єктів підприємницької діяльності і комунальної власності, що знаходиться у межах СЕЗ, механізм пайової участі в розвитку інфраструктури території СЕЗ коштів місцевого бюджету, резидентів зони і підприємств, створених за участю вітчизняних виробників за межами СЕЗ.

Одним з перспективних напрямів удосконалення функціонування СЕЗ може стати формування в рамках зональних утворень субзон різної функціональної орієнтації, у тому числі – міжнародної торгівлі, фінансової і трастово-управлінської діяльності. Також передбачається організувати спеціальні інноваційні центри (технопарки, технополіси, сервісні зони), які сприятимуть залученню зовнішніх ресурсів, ефективній інтеграції з національними підприємствами та індустриальні зони (промислові площадки, обладнані інженерними комунікаціями, необхідними для розміщення підприємств по виробництву високотехнологічної продукції).

Уряд Республіки Казахстан орієнтує розвиток економіки країни в індустриально-інноваційному напрямі. У Державній програмі на 2010–2014 роки [23] зроблено акцент на інноваційних формах територіального розвитку, які добре себе зарекомендували у світовій практиці та країнах СНД: спеціальних економічних зонах, територіях пріоритетного розвитку, технопарках, індустриальних парках. Прискореними темпами будуть формуватись інфраструктурні елементи зональних утворень. Розширення каналів обсягів залучення прямих іноземних інвестицій здійснюватиметься шляхом підвищення інвестиційної привабливості СЕЗ, – промислово-виробничих, сервісних, техніко-впроваджувальних та індустриальних. Залучати прямі інвестиції в несировинні експортоорієнтовані та високотехнологічні виробництва, а також розвиток інфраструктури передбачається шляхом подальшої розбудови СЕЗ. [23, с. 106]. Режим спеціальних економічних та індустриальних зон складається з: податкових пільг, спрощеного механізму ввезення іноземної робочої сили, надання послуг за принципом «одного вікна», режиму вільної митної зони.

Таким чином, спеціальні (вільні, особливі) економічні зони різних типів будуть відігравати важливу роль у розвитку Російської Федерації, Республіки Білорусь та Республіки Казахстан впродовж наступних десяти років. Зокрема, вони мають забезпечити залучення інвестицій у пріоритетні види економічної діяльності, сприяти формуванню високотехнологічних виробництв, створенню робочих місць.

Державна економічна політика України у найближчій перспективі буде спрямована на створення умов для посткризового розвитку, зняття інфраструктурних обмежень розвитку, підвищення технологічного рівня промисловості, формування сучасного агропромислового комплексу. Вихід економіки України на траєкторію випереджаючого розвитку, як очікується, буде забезпечений не лише підтримкою економічного зростання, а й докорінною структурною перебудовою, збільшенням частки високотехнологічних галузей.

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

З огляду на сказане та враховуючи позитивні результати функціонування в Україні територій зі спеціальним режимом економічної діяльності, є сенс перевести у практичне русло питання відновлення національної мережі СЕЗ і ТПР. У разі зваженого застосування цього інструменту можна очікувати активізації притоку інвестицій у пріоритетні види економічної діяльності, розвитку високотехнологічних виробництв, розширення зайнятості, збільшення виробництва конкурентоздатної продукції, зокрема, – орієнтованої на експорт.

Для цього, на наш погляд, необхідно:

- по-перше, внести зміни до чинних нормативно-правових актів, що регламентують діяльність СЕЗ і ТПР, відновивши дію спецрежиму й враховуючи при цьому вимоги СОТ та ЄС;
- по-друге, організаційні зусилля й фінансові ресурси центральних та місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування спрямувати на облаштування, інформаційне забезпечення розвитку особливих територіально-господарських утворень, рекламну компанію, пошук та проведення переговорів з інвесторами;
- по-третє, при визначенні перспективи розвитку СЕЗ і ТПР на найближчі 10 років враховувати пріоритети (як галузеві, так і регіональні), проголошені у програмних документах на довгостроковий період;
- по-четверте, постійно удосконалювати інструменти державного регулювання та організаційно-економічний механізм функціонування СЕЗ і ТПР;
- по п'яте, враховувати поточну кон'юнктуру, очікувані зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, відповідним чином корегуючи програму розбудови СЕЗ і ТПР.

Чи дасть відновлення діяльності СЕЗ і ТПР необхідний економічний та соціальний ефект? Базуючись на прогнозах розрахунках, зроблених в НДЕІ Мінекономрозвитку України на період до 2020-го року [24], та враховуючи закономірності формування й розбудови вітчизняних зон і територій зі спецрежимом, розвитку, нами визначено основні прогнозні показники діяльності СЕЗ і ТПР. Для цього структуровано процес їх формування та виділено три основних етапи.

1 етап – удосконалення нормативно-правового забезпечення, що полягає у здійсненні аналізу чинних законодавчих та нормативно-правових актів, які регулюють діяльність СЕЗ і ТПР та приведенні їх у відповідність до основних положень стратегії розвитку України. За нашими оцінками, тривалість цього етапу може становити 1,5–2 роки.

2 етап – започаткування діяльності СЕЗ і ТПР. Для його реалізації необхідно на основі комплексного економічного аналізу визначити доцільність та необхідність формування нових або відновлення тих, що раніше існували зон і територій зі спецрежимом, визначити точки їх географічної локалізації, пріоритетні види діяльності. На цьому етапі також буде формуватись удосконалена (порівняно з тим форматом, у якому вона існувала до 2005 р.) система управління СЕЗ і ТПР як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні. Буде провадитись рекламно-інформаційна компанія, розробляти-

муться інвестиційні профайли або карти СЕЗ і ТПР, а також регіонів їх розташування, здійснюватиметься внутрішній і зовнішній маркетинг, проводитимуться промо-акції.

У першу чергу для СЕЗ зовнішньоторговельного та торгово-виробничого типів необхідно буде розгорнути діяльність з інфраструктурного облаштування. Доцільно передбачити задіяння тих об'єктів інфраструктури, які були створені або модернізовані під час підготовки до Євро-2012, а також формування мереж, здатних сприяти зростанню тих галузей і територій, що мають конкурентні переваги та відповідний потенціал розвитку. На даному етапі також формуватиметься «портфель» інвестиційних проєктів, готуватимуться угоди з інвесторами. Цей етап, ймовірно, триватиме від 2-х до 3-х років.

3 етап – активного розвитку. Він передбачає приплив інвестицій, їх освоєння, створення нових робочих місць у пріоритетних видах економічної діяльності, розгортання нових виробництв. Після «освоєння» території СЕЗ і ТПР стратегічними або «якірними» інвесторами буде запущено стадію «інерційного» розвитку, коли нарощування об'ємних характеристик забезпечить перехід на якісно новий рівень, а крупні та ефективно функціонуючі проєкти стануть джерелом притягнення нових інвестицій, зокрема – у технологічно пов'язані, супутні чи новітні (нетрадиційні) виробництва.

Ми не вважаємо, що явище СЕЗ і ТПР має стати масштабним. Цей інструмент стимулювання економічного розвитку повинен використовуватись адресно задля отримання максимального економічного та соціального ефекту. При цьому не можна допустити, щоб функціонування СЕЗ і ТПР стало антистимулом для розвитку господарюючих суб'єктів, які працюватимуть у позазональному просторі – на решті території держави. Йдеться лише про окремі «ніші» (види економічної діяльності, регіони), які потребують відповідної підтримки внаслідок неможливості забезпечити необхідний розвиток за рахунок застосування окремих (не ув'язаних в єдиний механізм) фінансово-економічних інструментів.

Отже, за нашими оцінками, на етапі «започаткування діяльності СЕЗ і ТПР», який може розпочатись через 1,5–2 роки після прийняття рішення про відновлення застосування у господарській практиці нашої держави зон і територій зі спецрежимом, можна очікувати, що обсяг реалізації продукції СЕЗ і ТПР становитиме 19,9 млрд грн/рік, інвестиції в основний капітал – 16,5 млрд грн, чисельність зайнятих – 31,3 тис. осіб, заробітна плата працюючих – 6495 грн або перевищуватиме середню по державі в 1,7 рази. На етапі «активного розвитку» в разі успішної підготовчої роботи органів управління СЕЗ і ТПР, місцевих органів влади та самоврядування, які діятимуть при організаційній та, частково, – фінансовій підтримці центральних органів виконавчої влади, території зі спецрежимом можуть забезпечити виробництво продукції на 134,3 млрд грн/рік; залучення інвестицій в основний капітал у обсязі 22,4 млрд грн, зайнятість 221,9 тис. осіб та заробітну плату працюючих на підприєм-

ствах—суб'єктах біля 6757 грн (у 1,4 рази вище за середню по Україні).

Таким чином, у разі відновлення функціонування системи СЕЗ і ТПР в оновленому форматі, держава отримує додатковий інструмент соціально—економічного розвитку.

Висновки

Спеціальні (вільні) економічні зони стали для багатьох країн світу важливим інструментом активізації розвитку економіки та посилення міжнародного економічного співробітництва на основі залучення іноземних інвестицій у вигляді сучасної техніки, новітніх технологій та передового досвіду. З часу заснування вітчизняної системи СЕЗ і ТПР до 2005 р. мало місце зростання інтересу інвесторів до роботи в особливих територіально—господарських утвореннях України. Але після відміни пільгового митного і податкового режиму почалося активне падіння динаміки кількості інвестиційних проєктів, їх кошторисної вартості та надходжень до бюджету.

Відновлення діяльності СЕЗ і ТПР на території України можливе і навіть економічно доцільне, але для цього потрібно реалізувати цілий комплекс організаційно—економічних заходів, а саме:

- визначитись з основами державної політики у цій сфері на довгостроковий період;
- деполітизувати процеси запровадження спеціальних режимів у СЕЗ і ТПР, розглядаючи такі режими виключно як економічний інструмент;
- розбудувати СЕЗ і ТПР на засадах проблемно—цільового підходу, орієнтуючи діяльність визначених на вирішенні конкретних завдань розвитку регіонів, галузей і країни в цілому. Відповідна позиція має бути відображена у програмі діяльності уряду та відповідних стратегічних і програмних документах щодо соціально—економічного розвитку держави;
- розробити концепцію розвитку в Україні СЕЗ і ТПР;
- прийняти у новій редакції закони «Про спеціальні (вільні) економічні зони» та «Про території пріоритетного розвитку», в яких обов'язково врахувати набутий вітчизняний досвід та вимоги СОТ і ЄС;
- привести наявну законодавчу базу у відповідність з прийнятими законами.

Література

1. Наукові рекомендації з формування та реалізації державної політики України щодо розбудови СЕЗ і ТПР: звіт про НДР (заключний): 12—11 / Науково—дослідний економічний інститут Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; кер. В. І. Піла; викон. О.С. Чмир, В. М. Хілько, Д. П. Касьяненко [та ін.]. — 2011. — 348 с. — № ДР 011110003943. — Інв. №0712U003436.
2. Програма економічних реформ на 2010—2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» (схвалено Комітетом з економічних реформ 02.06.2010, за станом на 02.06.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0004100-10>

3. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України «Модернізація України — наш стратегічний вибір»: [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannya_2011-d5017.pdf.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» (№ 1130 від 12.09.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1130-2011-p>.

5. Постанова Верховної Ради України Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» (№2632—VI від 21.10.2010): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/2632-17>

6. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями бюджетної політики на 2012 рік» (№ 3358—VI від 13.05.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://document.org.ua/pro-osnovni-naprjami-byudzhetnoyi-politiki-na-2012-rik-doc55939.html>

7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560—XII від 18.09.1991) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 47. — С. 646.

8. Проект Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Одеській області» (№6401 від 18.05.2010): [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=37714

9. Проект Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Хмельницькій області» (№4637 від 10.06.2009): [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=35496

10. Проект Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності щодо розвитку високотехнологічного машинобудування на території міста Харкова» (№5132 від 15.09.2009): [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=36138

11. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо поновлення спеціального режиму інвестиційної діяльності на території міста Шостки Сумської області)» (№7005 від 20.07.2010): [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=38342

12. Проект Закону України «Про спрощення реалізації інвестиційних проєктів та запровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності в Сумській області» (№8004 від 18.01.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=39469

13. Проект Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку Західного регіону Автономної Республіки Крим» (№8195 від 03.03.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=39824

14. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритет-

ного розвитку в Чернігівській області» (№8685 від 16.06.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=40681

15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» (№389 від 02.02.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%EF>

16. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з подолання негативного сальдо у зовнішній торгівлі» (№1074-р від 26.10.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1074-2011-%FO>

17. Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Указ Президента України «Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України» (№634/2011 від 31.05.2011): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=2&nreg=634%2F2011>

18. Наказ Мінекономіки «Про утворення Міжвідомчої комісії з питань реформування та розвитку спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні (№1081 від 31.08.2010, за станом на 01.10.2010): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://uapravo.net/akty/postanovi-osnovni/akt8twfx4c.htm>

19. Инновационная Россия – 2020 (Стратегия инновационного развития Российской Федерации на период до 2020 года) Минэкономразвития России [Текст] Москва, октябрь 2011: [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.hse.ru/data/2011/10/13/1269204180/Инновационная%20Россия%202020.pdf>

20. Методические рекомендации по реализации кластерной политики в субъектах Российской Федерации [Текст] Министерство Экономического развития Российской Федерации, 26.12.2008: [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.economy.gov.ru/minec/activity/sections/innovations/development/doc1248781537747>

21. Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2020 года [Текст] Национальная комиссия по устойчивому развитию Республики Беларусь. – Минск. – 2004.: [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://un.by/pdf/OON_sMall_Rus.pdf

22. Постановление Кабинета Министров Республики Беларусь «Государственная программа инновационного развития Республики Беларусь на 2011 – 2015 годы» (№669 от 26.05.2011) [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.pra-vo.by/main.aspx?guid=3871&pO=C21100669&p2={NRPA}>

23. Указ Президента Республики Казахстан «Государственная программа по форсированному индустриально-инновационному развитию Республики Казахстан на 2010 – 2014 годы» (№958 от 19.03.2010): [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.zakon.kz/167755-o-gosprogramme-po-forsirovannomu.html>

24. Розроблення моделі макроекономічного прогнозування на довгостроковий період: звіт про НДР (заключний): ОЗ-11 / Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; кер. Б.М. Щукін; викон. В.Ф. Беседін, А.В. Циганюк [та ін.]. – 2011. – 350 с. – № ДР О111У003864.

П.В. ЖУК,
к.е.н.

Податкові та інші регулятивні інструменти у контексті забезпечення курсу «зеленої» економіки в Україні

Розглянуто питання інституційних трансформацій при переході до курсу «зеленої» економіки. Запропоновано напрями формування інституційного каркасу реалізації курсу «зеленої» економіки в Україні та систему відповідних інструментів для досягнення її завдань. Серед них виділено найбільш важливі – формування загальноекономічних (рамкових) умов та запровадження комплексу стимулюючих важелів.

Ключові слова: «зелена» економіка, рамкові умови, інструменти, податкова політика.

Рассмотрены вопросы институциональных трансформаций при переходе к курсу «зеленой» экономики. Предложены направления формирования институционального каркаса реализации курса «зеленой» экономики в Украине и система соответствующих инструментов достижения ее задач. Среди них выделено наиболее важные – формирование общеэкономических (рамочных) условий и задействование комплекса стимулирующих рычагов.

Ключевые слова: «зеленая» экономика, рамочные условия, инструменты, налоговая политика.

The issues of institutional transformations in terms of transition to «green» economy course are outlined. Directions of institutional frames forming for «green» economy course implementation in Ukraine as well as the system of relevant instruments for solution of its tasks are proposed. The most important directions – forming of macroeconomic (framework) conditions and activating of the complex of promoting leverages – are stressed.

Keywords: «green» economy, framework conditions, instruments, fiscal policy

Трансформаційні процеси переходу економічної системи України на принципи ринкового господарювання викликають потребу перегляду та вдосконалення (реформування) інституційно-організаційних